

АДАПТАЦІЯ ПЕРШОКЛАСНИКІВ ДО ШКОЛИ

Початок систематичного навчання в школі є стресовою ситуацією в житті дитини, оскільки пов'язаний з необхідністю адаптування до нових мікросоціальних умов. Це спричиняє руйнацію стереотипів поведінки і взаємин з оточенням, необхідність засвоєння нових вимог, які до дитини висувають учителі та батьки. Усі першокласники проходять період адаптації до школи, навіть ті, що мають гарну попередню підготовку. Цей період, на думку різних авторів, продовжується в середньому від 10–18 днів до 1–3 місяців і супроводжується різноманітними зрушеннями у функціональному стані і значною мірою зачіпає психоемоційну сферу [4, с. 25].

Тому актуальність вибраної теми визначається важливим значенням адаптаційного періоду першокласників для їх подальшої соціальної діяльності в школі.

Мета даної роботи: на основі аналізу психолого-педагогічної літератури розкрити критерії та рівні адаптації першокласників до школи.

Проблемі готовності до шкільного навчання приділяється значна увага в методологічних, теоретичних, експериментальних і прикладних дослідженнях педагогів, психологів, фізіологів: Л. І. Божович, Л. С. Виготського, Н. І. Гуткіної, З. І. Калмикової, Г. Г. Кравцової, Р. В. Овчарової, Н. Г. Салміної, Г. Чуткіної, Д. Б. Ельконіна та інших.

Адаптація – це пристосування особистості до потреб суспільства, з урахуванням власних мотивів та інтересів.

Також дослідники відзначають таке поняття як «дезадаптація».

Деадаптація – утворення неадекватних механізмів пристосування дитини до школи у формі порушень навчання і поведінки, конфліктних відносин, різних захворювань [2, с. 6].

Критерії визначення рівня адаптації:

1. *Морфологічна готовність* (стан здоров'я), рівень фізичного розвитку (рівень сформованості дрібної моторики);
2. *Психологічна готовність* (інтелектуальна, емоційно-вольова, мотиваційна);
3. *Соціальна готовність* (соціальна компетентність, комунікативні навички).

У дослідженні Г. Чуткіної виділено 3 рівні адаптації дітей до школи.

Високий рівень адаптації. Першокласник позитивно ставиться до школи: правила і вимоги сприймає адекватно; навчальний матеріал засвоює легко; глибоко і повно оволодіває програмовим матеріалом, розв'язує ускладнені задачі, чемний, уважно вислуховує вказівки, пояснення вчителя; доручення виконує охоче й сумлінно, без зовнішнього контролю; виявляє високу зацікавленість до самостійної навчальної

роботи, готується до всіх уроків; має у класі позитивний статус.

Середній рівень адаптації. Першокласник позитивно ставиться до школи: відвідування уроків не викликає в нього негативних переживань, розуміє навчальний матеріал, коли вчитель пояснює його досить детально і наочно; засвоює основний зміст програми з усіх предметів, самостійно розв'язує типові задачі; зосереджений і уважний під час виконання завдань, доручень, вказівок учителя, разом з тим потребує контролю з боку дорослого; зосередженим буває тільки тоді, коли робить щось цікаве для себе [1, с. 56].

Низький рівень адаптації. Першокласник негативно або байдуже ставиться до школи: часто скаржиться на здоров'я, погане самопочуття, в нього переважає пригнічений настрій; спостерігаються порушення дисципліни; матеріал, який пояснює вчитель, засвоює фрагментарно; самостійна робота з підручником викликає труднощі, під час виконання самостійних завдань не виявляє до них інтересу; до уроків готується не регулярно, потребує постійного контролю, систематичних нагадувань і спонукань як з боку вчителя, так і з боку батьків; для розуміння нового матеріалу і розв'язування задач за зразком потребує значної допомоги вчителя і батьків; доручення виконує під контролем і без особливого бажання; пасивний.

Головна роль в створенні сприятливого психологічного клімату в класі, належить вчителю. Йому необхідно постійно працювати над підвищенням рівня учбової мотивації, створюючи дитині ситуації успіху на уроці, в позашкільній діяльності, в спілкуванні з однокласниками [3, с. 3].

На підставі вивченої літератури по темі можна зробити висновок, що в забезпеченні комфортності навчання велику роль відіграють дорослі учасники освітнього процесу – вчителі, батьки, психологи, соціальні педагоги. Це дозволяє зробити період адаптації першокласників недовгим, а результати його – високими.

Список використаних джерел:

1. Варламова А. Я. Шкільна адаптація / А. Я. Варламова. – Волгоград : Видавництво Волгоградського університету, 2005. – 204 с.
2. Воронова Є. Психологічна адаптація першокласників – основа успішного навчання / Євгенія Воронова // Початкова школа. – 2010. № 9. – С. 5–7.
3. Колесова Г. В. Діагностика адаптації першокласників / Г. В. Колесова // Психолог. – 2010. – № 23–24. – С. 3–4.
4. Рудніцька І. Фізіологічні і психологічні аспекти адаптації дитини до школи / Ірина Рудніцька // Психолог. Все про адаптацію. – 2004. – № 25–26. – С. 26–27.